

Kontrollmyndigheternas finansiering

Här ger Livsmedelsverket vägledning om hur kraven i lagstiftningen kan uppnås. Vägledningen är inte bindande och utesluter inte andra sätt att uppfylla kraven.

Här hittar du information om kontrollmyndigheternas finansiering. Du får veta vilka olika avgifter som finns för de olika kontrollmyndigheterna och var de regleras.

Avgifter

För viss offentlig kontroll är det obligatoriskt att ta ut avgifter enligt EU-regler, i andra fall är det upp till varje land att bestämma om avgifter ska tas ut.

I Sverige finns regler om finansiering av livsmedelskontroll i förordningen (2021:176) om avgifter för offentlig kontroll av livsmedel och vissa jordbruksprodukter. I den slås det fast att offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet som hänger samman med kontrollen (livsmedelskontroll) ska finansieras genom avgifter.

Planerad livsmedelskontroll i primärproduktionsledet är dock inte avgiftsfinansierad. Det är inte heller den planerade livsmedelskontroll som utförs av en kommun på en livsmedelsanläggning som tillfälligt befinner sig i en annan kommun i enlighet med 25 a § i livsmedelsförordningen (2006:813).

I förordningen (2021:176) om avgifter för offentlig kontroll av livsmedel och vissa jordbruksprodukter finns särskilda bestämmelser om avgifter för livsmedelskontroll efter befogade klagomål och för uppföljande livsmedelskontroll. Dessa gäller även för livsmedelskontroll i primärproduktionsledet samt då en kommun utför livsmedelskontroll på en livsmedelsanläggning som tillfälligt befinner sig i en annan kommun.

Finansiering genom avgifter kan ske på flera sätt. Kostnaden för planerad och uppföljande livsmedelskontroll behöver till viss del schabloniseras men utgår också från faktiska kostnader. Avgift baserad på beräkningarna tas ut från den livsmedelsföretagare som blivit kontrollerad.

För viss annan offentlig kontroll, till exempel kontroll med anledning av obefogade misstankar och klagomål, eller kontroll och spårningsarbete som inte beror på avvikelser hos företaget, kan kostnader ibland spridas på kollektivet genom att föra in dem i underlaget till taxan. Men dessa kostnader går inte alltid att finansiera via avgifter och då behöver skattemedel skjutas till.

I förordningen finns ytterligare bestämmelser om bland annat avgift för godkännande och registrering samt för ansökningar som rör skyddade beteckningar.

Beräkning av avgifternas storlek

I kapitel VI artikel 78-85 i förordning (EU) 2017/625 framgår hur obligatoriska avgifter ska beräknas. Det omfattar bland annat offentlig kontroll som ursprungligen inte var planerad. Av 9 § i förordningen (2021:176) om avgifter för offentlig kontroll av livsmedel och vissa jordbruksprodukter framgår att avgift även ska tas ut för annan offentlig verksamhet som hänger samman med kontroll som ursprungligen inte var planerad.

Alla myndigheter kan ha avgifter som dels ska tas ut enligt bestämmelser i förordning (EU) 2017/625, dels ska beräknas enligt de allmänna principerna nedan.

- För myndigheter under regeringen - statliga myndigheter – gäller avgiftsförordningen (1992:191) med en princip om full kostnadstäckning.
- För kommunala myndigheter gäller kommunallagens (2017:725) allmänna självkostnadsprincip.

För att undvika flera beräkningsmodeller kan myndigheten välja att beräkna alla avgifter enligt förordning (EU) 2017/625.

Alla avgifter ska kunna motiveras. Det ska även finnas en öppenhet kring vad som ingår i avgiften. Se artikel 85 i förordning (2017/625). Sveriges kommuner och regioner (SKR) har tagit fram vägledning till hur avgifternas storlek beräknas avseende kommunernas livsmedelskontroll.

Offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet

Det finns olika slags avgifter för den offentliga kontrollen och för de olika myndigheterna beroende på vilken kontroll eller tjänst man utför. Här följer information om avgifterna och lagstöd för dem.

När ska avgifter debiteras?

Avgift för offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet som hänger samman med kontrollen ska debiteras efter det att kontrollen har utförts.

För kommunala myndigheter styrs avgiftens storlek av myndighetens taxa. I ett beslut om avgift ska det framgå vilka regler som tillämpats. I detta ingår att ange gällande taxor

Livsmedelverkets avgifter är reglerade i Livsmedelsverkets föreskrifter (LIVSFS 2021:8) om avgifter för offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet.

Avgifter för kontroll

I primärproduktionen får det inte tas ut någon avgift för den livsmedelskontroll som har planerats i förväg.

Avgift för kontroll som ursprungligen inte var planerad

Avgift för kontroll som ursprungligen inte var planerad finns av flera slag:

Klagomål

Myndigheterna får ta ut avgifter för att täcka kostnaden för offentlig kontroll som utförs efter klagomål och som är nödvändig för att undersöka en påstådd brist.

Avgift för offentlig kontroll som gjorts med anledning av klagomål kan tas ut med stöd av 8 § i förordning (2021:176) om avgifter för offentlig kontroll av livsmedel och vissa jordbruksprodukter. Avgift får tas ut av aktören endast om kontrollen visar att klagomålet är befogat, det vill säga att den bristande efterlevnaden som klagomålet handlade om bekräftats. Se artikel 83.1 i förordning (EU) 2017/625.

Uttrycket "klagomål" är inte definierat i lagstiftningen. Detta innebär att vad som ska avses med "klagomål" kommer att klargöras genom rättspraxis. Livsmedelsverket bedömer att tolkningen ska göras restriktivt, vilket innebär att till exempel RASFF, misstänkta matförgiftningar och misstänkt fusk inte automatiskt kan jämföras med klagomål. Det innebär att det i många fall inte går att ta ut en avgift av den enskilde livsmedelsföretagaren för utredning av misstankar enligt ovanstående.

Uppföljande kontroll vid avvikelser

Myndigheterna ska ta ut avgifter för att täcka kostnaderna för kontroll som har blivit nödvändig efter det att bristande efterlevnad hos samma företag upptäckts under en offentlig kontroll, och som utförs för att bedöma omfattningen och konsekvenserna av den bristande efterlevnaden, eller för att verifiera att korrigerande åtgärder har vidtagits. Se artikel 79.2 c i förordning (EU) 2017/625.

Avgift för uppföljande livsmedelskontroll tas ut med stöd av artikel 79.2 c i förordning (EU) 2017/625 vilket framgår av 9 § i förordning (2021:176) om avgifter för offentlig kontroll av livsmedel och vissa jordbruksprodukter.

Förutom avgift motsvarande handläggningstiden kan man ta ut avgifter som täcker kostnad för till exempel analys av prover.

Avgift för godkännande och registrering

Lagstöd för att ta ut avgift för godkännande och registrering finns i 11 § i förordning (2021:176) om avgifter för offentlig kontroll av livsmedel och vissa jordbruksprodukter. Varje kontrollmyndighet fastställer avgiften för sina kontrollobjekt.

För kommuner ska avgiften fastställas av den nämnd som utför kontrollen på grundval av en taxa som kommunfullmäktige bestämmer.

Till skillnad från en prövning av godkännande av livsmedelsanläggning är en registrering av en livsmedelsanläggning en enkel process med låg arbetsinsats som bör vara lika för alla typer av anläggningar

som registreras.

Livsmedelsverkets avgift för registrering av anläggning framgår av 3 kap. 3 § Livsmedelsverkets föreskrifter om avgift för offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet. Avgiften för godkännande framgår av 3 kap. 1-2 §§ i samma föreskrifter.

Länsstyrelserna får inte ta ut avgift för godkännande eller registrering enligt 11 § i förordningen (2021:176) om avgifter för offentlig kontroll av livsmedel och vissa jordbruksprodukter.

Avgift för kontroll vid export av livsmedel

Myndigheten får ta ut en avgift för kontroll i samband med export av livsmedel enligt 5 § förordning (2011:1060) om kontroll vid export av livsmedel.

Kommuner får besluta om avgiftens storlek.

Livsmedelsverkets avgifter för exportkontroll framgår av 4 kap 9-10 §§ Livsmedelsverkets föreskrifter om avgifter för offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet.

Nedsättning och återbetalning av avgifter

Om det finns särskilda skäl får myndigheten sätta ner avgiftsbeloppet helt eller delvis. Se 18 § i förordningen (2021:176) om avgifter för offentlig kontroll av livsmedel och vissa jordbruksprodukter.

Avgiften får inte vara högre än myndighetens kostnader och den får inte återbetalas, utom i de fall då den tagits ut felaktigt. Se artiklarna 82.4 och 83.2 i förordning (EU) 2017/625 och 2 kap. 6 § kommunallagen (2017:725).

Senast uppdaterad 19 mars 2026 Ansvarig grupp ROR_LLK